

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1931/32

VEST

Premijera 14. oktobra 1931

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAH

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 14. oktobra 1931

Maurice Rostand:

Poslanica Nemčiji!

(Odlomki iz pisateljevega predgovora nemškemu prevodu.)

»Zate, Nemčija, sem ustvaril to svoje delo z istim namenom kakor za Francijo, svojo domovino. Ustvaril sem ga z vsem svojim človeškim čuvstvom, z vso svojo pametjo, z vso svojo ljubeznijo za obadva velika naroda, ki sta se tolikokrat vojskovala in med katerima ne sme priti za vse čase nikoli več do vojne.

Tako mnogo laži je med nami; po vseh deželah sveta je toliko krvoželjne požrešne sebičnosti, ki se hoče ob klanju zrediti, da mi pisatelji ne moremo nikoli zadosti storiti za zadevo miru: edina stvar, ki je pametna, ki je človeška...

Kdor ve, kaj je to: vojna — kdor ve, da pomeni nova vojna nešteto brezsmiselnih krvavih žrtev; kdor ve, da danes ne more biti niti zmagovalcev in niti premagancev, temveč da so samo še nesrečne žrtve na obeh straneh meje in kdor kljub temu dopušča, da postane misel na novo morjenje med narodi sploh še mogoča — vsak, ki kaj takega zmore, je zločinec. Strahotna teža odgovornosti leži na njem. In tudi časniki nosijo veliko mero te krivde, če hujskajo ljudstvo in če podžigajo nacionalizem, namesto da bi z vsemi sredstvi skušali spore končati in nesporazume odstraniti...

Nemčija! Daj tistim prav, ki upajo kakor jaz v to končno-veljavno spravo, v ta končni mir, ki bo dal našim materam zaželjenega pokoja. Daj tistim prav, ki posvečajo vse svoje sile in vse svoje stremljenje edinemu cilju: da bi napočil dan, ko bosta Nemčija in Francija nerazdružno spojeni, roko v roki, tudi ostali Evropi prinesli mir in rešitev bodočemu pokolenju.

Francija! Domovinska ljubezen zagrizenih nacionalistov je slaba domovinska ljubezen in te vodi v pogubo. Ne poslušaj dvomljivcev in zasmehovalcev, marveč poslušaj tudi ti nas: važnejši kakor nečimerna občutljivost in krivo razumljen ponos je živi človek. Z zaupanjem in potrpljenjem, oprti samo na resnico: tako hočemo z vsemi sredstvi človeških moči vojno onemogočiti. In naj poedini

glasovi govore kakorkoli: to ni res, da stojé naši mrtvi za varstvo pred vsemi pogodbami — pač pa stojé na straži pred vratmi pokopališč. Pregledali bomo pogodbe; uporabili bomo vsa sredstva diplomacije, da zadušimo vsako borbo med narodi; in poslušali bomo za vsako ceno glasove vseh drugih mrtvih: milijonov vseh tistih mrtvih, ki bi jih zahtevala nova vojna in ki ne smejo nikoli, nikoli umreti.»

C. Debevec:

Maurice Rostand: „Vest“

(L'homme que j'ai tué.)

Rostandova drama »Vest« spada po idejni smeri v vrsto tistih del, ki smo jih v našem repertoarju otvorili z Maeterlinckovim »Stilmondskim županom« ter nadaljevali z Raynalovim »Grobom neznanega vojaka« in Sheriffovim »Koncem poti«...

Iz prvotne vrtinčaste zmede, iz blazno-kričave ali pa bolno zamaknjene kepe rjoveče, razboljene in jecljajoče povojne dramatike so se začeli počasi odražati in izločati jasnejši, umerjenejši in čistejši umotvori, ki so začeli z grozotno jasnostjo in z najpreprostejšimi sredstvi razkrivati vse strahotne učinke vojnega klanja in razdejanja... Nastale so tragedije svetovnega zločina, tragedije nedolžnih in nezvestnih vojnih žrtev... žrtev, ki so bile umorjene... in žrtev, ki so morale... žrtev, ki so umirale za umorjenci... in žrtev, ki so tavale ob morivcih... Tragedije, ki so nastale kakor same... ki so se v zadnji, nasilni grozi kakor same utrgale iz srca, iz dna steptanega, krvavega in razmesarjenega srca obupanega človeka, ki je zastokal pod zakonom, ki nič ne čuti in nič ne vprašuje, temveč samo stroji in ukazuje...

Požgane so krajine, porušeni domovi... uničene družine, ljubezni umorjene, prijateljstva razdejana... Starši so brez sinov, otroci brez očetov, žene brez svojih mož... Ta krog je brez zaključka...

Dvajset milijonov mrtvih je pod zemljo... dvajset milijonov živih leži pohabljenih na zemlji... In koliko milijonov blodi brez tal in brez miru po svetu, s težko zavestjo v duši: »Umoril sem človeka!?!...«

Ta krog je brez zaključka...

*

Tem ljudem je napisal Remarque svojo knjigo: »Na zapadu nič novega« in tem ljudem je posvetil na začetku besede: »Tega dela ne smatrajte niti za obtožbo in niti za izpoved. Smatrajte ga samo za poizkus po-

ročanja o generaciji, ki jo je vojna uničila —
če tudi je njenim granatam ušla.«

In tem ljudem je napisal Rostand svojo dramo z naslovom
»L'homme que j'ai tué«...

*

Vsebina je preprosta: Francoz Marcel Laurain je ubil na fronti v boju Nemca Hermana Holderlina. Zadnji pogled umorjenca pa ga je tako zadel v srce, da mu zdaj vest ne da miru in da ne more več živeti. Najprej išče utehe v cerkvi; ker je pri spovedi ne najde, se po nasvetu spovednika odpravi v Nemčijo, da svojcem padlega prizna svoje dejanje in sprejme njih obsodbo. Sorodniki Hermana Holderlina — oče, mati in zaročenka, ki so doslej živeli osamljeni in zapuščeni v mrtvem domu — pa ga, že prej opozorjeni nanj, in sicer v zmoti, da je bil on najboljši Hermanov prijatelj, sprejmejo ljubeznivo in prijazno. Iz brezmejnega sočutja do teh ljudi, katerim je bil Herman vse na svetu, prenaša Marcel težko svojo laž in šele, ko ga ljubezen Angelike spregleda, se izpove in hoče oditi za vselej. Angelika pa ga pregovori: da zdaj, ko je sam s svojim bistvom vsem Hermana skoraj docela nadomestil, da so na novo zaživel, da zdaj nima nič več pravice, da se ubije. Če bi si vzel življenje zdaj, bi umoril Hermana še enkrat. Zdaj naj ostane, naj staršem vrne sina, naj svojo laž iz usmiljenja nosi do konca... ona, Hermanova nevesta, jo bo nosila z njim. Ko prosita še oče in mati, se Marcel ukloni in ostane: »Ostati hočem za vedno v vaši domovini, kakor je Herman ostal za vedno v moji.«

V tem je že tudi glavna misel drame: tragična ironija usode, da lahko človek, ki je po redu in zakonu, vendar brez svoje osebne krivde svojega nasprotnika v vojni ubil — da lahko isti človek po svojem bistvu nadomesti duhovno svojsivo umorjenca in da v srcih ljudi, ki so ubitega ljubili, lahko izpolni s svojim bitjem zasekano vrzel, ki jo je izkopal sam, vendar brez svoje volje. Življenje za življenje — to mu je zdaj pokora.

Na to osnovo sem skušal priti tudi z režijo. Prav nič posebnega nisem nameraval. Samo: dati pisatelju to, kar je najbolj njegovega... Ne obtožba in ne izpoved... Samo poizkus poročanja o generaciji, ki jo je vojna uničila — če tudi je... njenim granatam ušla...

Nemško gostovanje v Ljubljani l. 1778.*

Čez poletje je bila družba (t. j. igralska družina Schikanederjeva, op. prev.) zaposlena v Nürnbergu, v septembru je šla v Rotenburg nad Taubero in čez zimo bi morala spet igrati v Nürnbergu, kar dobi Schikaneder od generala Rieda pismo, ki pravi, da ga je vlada v Ljubljani naprosila, naj ji pošlje na zimo dobro igralsko družbo iz »rajha«, in priložila obenem 1400 gold. potnine. Schikaneder se je povabilu odzval. Družina je pa medtem narastla, ker se ji je pridružil nanovo angažirani baletni zbor. Radi pomanjkanja potnih voz so se morali moški voziti na navadnih kmetijskih vozovih, ki so bili pokriti s plahto. Tako smo začeli potovati. Šele v Augsburgu smo dobili prevoznike, ki smo jih najeli do Innsbrucka, kamor smo dospeli šele na sv. Katarine dan. Odtod smo potovali skozi Pustersko dolino in bili smo že skoro na meji Koroške, ko nas je zamedel tak sneg, da so morali kočije natovoriti in navezati na sani, samo da bi šlo naprej. Najhujše pa je bilo to, da na vsej cesti ni bilo nobene nemške vasi več, vse je govorilo slovansko. (Podčrtal prev.) Bilo je okrog sedmih zvečer, ko smo prišli v neko vas. Tema kakor v rogu in nobene gostilne na izpregled. Mislili smo že, da bomo morali prenočiti v kočijah, kar sem naenkrat zagledal cerkev. Oho, sem si mislil, kjer je cerkev, bo tudi župnik ali kak drug vaški duhovnik in ona-le hiša je župnišću precej podobna. Šel sem tja, potrkal in prikazal se je hlapec. Ko je slišal, da govorim nemško, je zamrmral »no rosemi« in mi pred nosom zaprl vrata. (»no rosemi« = ne razumem; podčrtal prev.) Začel sem kričati, in sicer po latinsko: He, domine Paroche! Domine Paroche huius loci, venias; quaeso, rogo Te! (Hej, gospod župnik! Gospod župnik tega kraja, pridi; prosim Te lepo!) Prišel je župnik z lučjo v roki, za njim pa dva hlapca z leščerbami. »Qualis clamor« (kakšno vpitje), je vprašal. »Peregrini sumus et non vidimus in hoc pagio hospitium, ubi pernoctari possemus« (Popotniki smo in ne vidimo tu nikjer gostilne, kjer bi lahko prenočevali), sem mu odgovoril in takoj mu je bilo jasno, zakaj sem se bil poprej tako drl. Pozval me je, naj stopim z voza in grem v hišo, vendar se je precej ustrašil, ko je zagledal tako množico ljudi. Kljub temu nas je povabil v hišno. »Veste kaj,« je rekel, »postelj nimam, nametali vam pa bomo sveže slame po tleh, po vrhu pa opranih rjuh, za ženske se bodo pa že dobile kake blazine.« Nato sem vprašal, če dobimo lahko kaj za pod zob.

* »Iz življenja popotnega igralca«. Izdal dr. K. Schiffmann. Igralec Jakob Neukäufner (1754–1835), po rodu Bavarec, opisuje, kako je pod ravnateljem Schikanederom gostoval l. 1778. v Ljubljani. Imenovani igralec je bil vrstnik slavnih prvakov dunajskega Burgtheatra Schröderja, Brockmanna in Larochea.

»Če boste zadovoljni s tem, kar moja hiša premore — koliko pa vas je v celem?« »45 nas je,« mu odgovorim. Župnik je rekel, ni vas malo, pa bom že v kuhinjo pogledal in preskrbel, kar treba. »Imate tudi kaj pijače,« sem nadalje vprašal. »Vina imam dosti,« se je zasmel župnik, »in kolikor ga moja klet drži, stavim, da ga ne popijete.«

Vsi so bili veseli že zato, ker so prišli na gorko, zakaj zunaj je bilo že mrzlo postajalo. Prosil sem tedaj župnika, naj ukaže postaviti štiri mize, da bo za vsako lahko sedelo po deset oseb, za mizico v kotu pa je bilo itak prostora za petero. To se je zgodilo. Gospod župnik je bil nasploh zelo dobrohoten, prijazen mož; ukazal je hlapcem prinesiti sodček vina in postaviti na mize 45 mer pijače. Kdor je dobil prédse lončeni vrč, je takoj plačal svoje vino. Tako je velel gospod Schikaneder, da bi ne bilo kaj pomote. Laško vino je bilo, 12 soldov mera, torej ne predrago. Dali so nam tudi štiri hlebce zelookusnega kruha, ki smo ga ravno tako precej plačali. Gospod Schikaneder je pil na župnikovo zdravje in vsi smo jo enoglasno ubrali: Na zdravje blagemu gostitelju! Veseli in dobre volje smo čakali na jedačo.

»Gospoda,« je rekel župnik, »v vsej vasi ni dobiti niti funta mesa. Zadovoljiti se boste morali torej s postno jedjo.« »Dobro,« so vsi zavpili, »samo da dobimo kaj jesti.« »Vsi boste siti,« je odgovoril župnik, »grem takoj pogledat. Medtem pa le veselole!« Odšel je proti kuhinji. Zdaj so začeli naši operniki prepevati vesele pesmi in vsi smo bili dobre volje. »Je pa le dobro,« sem rekel, »če znaš dva jezika. Če bi se jaz ne bil po latinsko tako drl 'domine Paroche', bi morali najbrže nocoj taboriti zunaj na vozovih.« Pognili so mize in postavili pred nas lončene krožnike, nože, vilice in lesene žlice. Vse je bilo zelo čisto. Predno smo se zavedli, so se pojavile na mizi štiri velike skledje juhe, za vsakega tri jajca v mehkem, zabeljeni rezanci z ribami v zelo okusni polivki in ocvrte postrvi s kislim krompirjem. Po pravici povedano, na vsej poti nismo jedli tako okusnih in mikavnih jedi.

Ko smo se okrepčali, smo udarili po vinu, tudi gospod Schikaneder, ki itak nikoli ne skazi poštenega razpoloženja; peli smo zборе iz znanih oper, še gospod župnik je sédel med nas in bil dobre volje. »Takega petja,« je rekel, »pa še ni bilo v mojem župnišču. Saj je kot na žegnanju.« Šala in veselje so nam tako hitro skrajšali čas, da so že začeli hlapci nositi slamo, kuharice rjuhe in krščenice blazine za naše ležišče. Gospod Schikaneder je vprašal, kaj smo dolžni. »Račun bo kratek,« je rekel gospod župnik, »vino in kruh sta plačana, za večerjo pa pride na vsako glavo po 24 krajcarjev.« Schikaneder je takoj plačal za vse in obenem naročil za dame kavo za zajtrk. Potem je plačal račun za voznike, za konje v hlevu, odrinil v kuhinji lepo napitnino in farovškim hlapcem ravno tako. Drug za dru-

gim smo sladko zaspali. Ob zori smo zapregli, se prisrčno zahvalili za lepi sprejem in pogostitev in ko smo v božjem imenu pognali, smo zaklicali še enkrat na ves glas: »Bog vas živi, gospod župnik!«

Vozili smo se debelih pet ur in dospeli do prihodnje vasi. Bolj ko smo se bližali, tem bolj toplel je bil zrak. V gostilni smo si naročili vsak po eno čašo vina in kos kruha, vozniki pa so dali konjem sena in kruha. Ko smo se odpeljali, se je vzdignil laški veter, ki mu pravijo široko, s tako silo, da sta se topila sneg in led. S sanmi ni šlo dalje, ker so bile ceste polne blata in vode. Ženske so obsedele na voze, moški pa smo jo ubrali lepo peš do sosednje vasi, kako uro hoda. Navsezadnje je začelo še deževati in dospeli smo vsi premočeni, kočije pa šele dobre pol ure za nami, kajti cesta se je izpremenila v močvirje. Po kosilu bi morali čez visoko goró, ki ji pravijo Podkoren. S sanmi ni kazalo nikamor, najeli smo na krčmarjev nasvet majhne kmetske vozičke. Ker je bilo pred nami dve uri klanca navzgor, smo pripregli vole. Samo ženske so se vozile in par moških, vsi drugi pa peš. Upehani smo prišli na vrh. Na levi smo — hvala Bogu — zagledali gostilno, kjer so nam rekli: nimamo nič drugega kot pivo, žganje, sir in kruh. No torej, kaj si pa hotel! Medtem pa je prišla volovska vprega, dame so stopile z voz, da bi se malo ogrele. Vsak je potegnil požirek žganja, založil griljaj kruha in ko so hlapci popili, smo krenili vsi skupaj nizdol. Od daleč smo zagledali zadnjo pošto Kranj, do katerega smo v dobri uri srečno prispeli. Pri pošti smo se ustavili in opoldan kosili. Nato je gospod Schikaneder izplačal voznike iz Innsbrucka, pridodal še vsakemu lepo napitnino, ker so precej naporov prestali, večinoma peš na taki težki poti, in vzel končno pošto za Ljubljano. Tjakaj smo se pripeljali še pri belem dnevu in se naselili pri »Divjem možu« (pri »Bidelmon«, zdaj magistratni trakt tik za Robbovim vodnjakom, op. prev.), ki je bil tedaj prva gostilna vsega mesta. »Hvala Bogu,« smo se oddahnili vsi, »končno smo tukaj!« saj smo celih 14 dni na potu. Samo to nam je bilo napak, da se ni mogel nihče preobleči in iti na ulico, zakaj naša prtljaga je bila še za Podkoren.

Vladni predstojnik grof Kuhn je pozval k sebi Schikanederja in ga vprašal, kdaj bo prva predstava. Schikaneder je omenil, da se je morala prtljaga radi slabih cest zakasniti. Da jo bo treba šele počakati, ker ni zadostne priprege. Čim prispe, da bo takoj javil nj. ekselenci. Minili so trije, štirje dnevi, prtljage pa še od nikoder. Po mestu pa je šlo od ust do ust: že spet prava komedijantska багаža! K sreči sem imel v žepu »Holandece ali kaj zna pametna deklica«, kajti med potjo sem se moral učiti vlogo starega trgovca Lernacha. Šel sem k Schikanederju in mu to javil. To je bil vesel! Ostalih vlog so se že naučili, samo ta mu je še manjkala. Odslej sem prevzel stroko

prvih dobrih očetov. Najprej smo igrali »Inkle in Jariko«, nato pa »Zimsko taborišče v Ameriki«.

Vsak se je potrudil, to si lahko mislite. Družba je ugajala in nič več ni bilo govora o »komedijantski bagaži«. Naslednja igra je bil »Holandec«. Tu smo se izkazali. Igrali smo precizno, zasedba je bila dobra in vsi igralci so bili pozvani pred zastor. Med zadnjim dejanjem je prišel garderobar povedat, da je dospela prtljaga. Po predstavi je gospod Schikaneder napovedal občinstvu »Grofa Essex ali knežja dobrot«. Kar je premogla Schikanederjeva lepa garderoba na blesku in kinču, je moralo na dan, samo da bi bila kraljičina dvorna družba čim bolj imenitna.

Par dni nato smo peli opero »Lisuart in Dariolette«, potem smo vprizorili balet »Orfej in Euridika«, kakršnega ljubljansko občinstvo še ni videlo, namreč v tako velikem obsegu. Ko so se pojavile Furije z gorečimi čepicami in bakljami, so začeli vpiti: čepice gore! Vse se je balo, da bo začelo goreti gledališče in hotelo bežati, toda Schikaneder je šel na oder, vzel eni izmed Furij čepico, jo držal v roki, si jo nato poveznil na glavo in s tem pokazal, da je čepica iz pločevine in da gori samo v špiritu namočena goba, ki je bila pritrjena vrh čepice. Ko so ljudje to videli, so se začeli križemvprek smejati in »čepice gore«, je postal pregovor.

Vse je šlo dobro. Schikaneder je dobil od vlade v postnem času za nadomestilo reduto; smešno pa je bilo gledati šišenske kmete (tako jih imenujejo po vasi, kjer prebivajo) na odru, ko so plesali svoje narodne ples z zeleno kožuhasto čepico na glavi. Imeli so namreč že od nekdaj pravico do redute. Ko je bilo konec pusta, je bilo tudi gledališča konec, kajti o postnem času so bila tedaj še vsa gledališča zaprta. Tudi ravnateljji so izplačevali šest tednov samo polovično gažo.

Schikaneder je dobil tudi za prihodnje leto od vlade koncesijo in priporočilo za vlade v Celovcu, Solnogradu in Lincu, kamor je tudi odpotoval. Ko se je vrnil, smo do Velike noči še šestkrat igrali, nato pa odpotovali v Celovec. (... Tu govori o Celovcu.) Odtod smo šli v Linc. Tu je bilo bolje, ker je več plemstva, vojaštvo je na predstave abonirano in celo ostalega občinstva je bilo več in to bolj izobraženega kot v Celovcu in v Ljubljani. (Potem govori o Lincu.)

Naenkrat je prišla žalostna novica, da je cesarica Marija Terezija umrla (29. nov. 1780.). Ljubljanska vlada je Schikanederju radi žalovanja pismeno odpovedala. Kaj je hotel drugega kot da je prosil nadškofa Hieronima Colloreda za milost, da sme tu za časa žalovanja igrati? Dovoljenje je prišlo in družba je igrala čez zimo do postnega časa.

(Prevel Fr. L.)

Drobiž

Nada Obereigner. Gledališče v Wilhelmshavenu je 25. septembra otvorilo sezono s Hebblovo »Marijo Magdaleno«. Po vzoru naše Marije Vere, ki je dolga leta igrala po Nemčiji, Švici, Avstriji in bila z Reinhardtom na gostovanju celo v Rusiji, delujeta tudi dve naši mladi umetnici na nemških odrih: Nada Obereigner in Manica Storova. O poslednji bomo še poročali. Za danes z veseljem priobčujemo kritike o Nadi Obereignerjevi, predvsem našim mladim v spodbudo, da vidijo, kaj vse zmore vztrajnost naše Primorke, ki je absolvirala ljubljansko realko, posečala »Dramatično šolo« ljubljanskega »Udruženja« in končno dunajsko akademijo. V imenovani Hebblovi drami je igrala vlogo Klare. — »Volksblatt« pravi: »Povedati moramo še o gospodični O. par besedi. Poznamo njeno igro in veseli smo, kadar sodeluje. Tudi njena Klara je bila odlična. Podala je to nesrečno deklico skoro samo notranje, brez vsakih večjih zunanjih čustvenih izrazov. Vsekakor bolj v smislu pesnikovem kot pa v smislu današnjih življenjskih navad in igralskih manir.« — »Wilhelmshavener Ztg.« piše: »N. O. kot Klara je trpljenje in muko svoje vloge uveljavila z velikim vtisom, ne da bi padla v monotonost.« »Kurier« pa jo pohvali z besedami: »N. O. je kot Klara podala dovršen lik. Zelo smo veseli, da to lahko kar naravnost povemo. Bila je v govorici, v mimični igri, v vsaki kretnji polna trpljenja; le včasih se obupno protivi; zapletena je v krivdo, toda ni kriva v tistem smislu, kot ji to očita mojster Anton in njegovo pojmovanje življenja. Njene igre ne bomo tako kmalu pozabili.«

Upajmo, da bomo mlado umetnico, ki je lani pri nas gostovala v Frankovem »Vzroku«, kmalu pozdravili na našem odru v kaki večji vlogi.

*

Moissijeva zadeva. Nemško nac.-soc. časopisje se mnogo peča z igralcem Moissijem, ki je letošnje poletje sodeloval pri slavnostnih igrah v Solnogradu. Tamkajšnjim navdušenim otrokom, ki so hodili oprezovat k skušnjam za »Slehnika«, je podaril knjigo z besedilom te igre in zdaj vprizarjajo mladi diletantje sami pred solnograško cerkvjo »Slehnika« kot pravi igralci in imajo pri vsaki predstavi dokaj občinstva. — A Moissi pa si je nekega dne eno zmisli. Iz umetniško-znanstvenih nagibov je hotel prisostvovati porodu na solnograški kliniki. Pridobil je zase zdravnike, ki so ga otročnici predstavili za »doktorja Aleksandra«. Po srečno prestatem porodu je prejela mlada mati — bila je dekle iz delavskih krogov — od dr. Aleksandra pismo s čestitkami in denarnim darom. Zadeva je do tu v redu in noben sodobni človek bi se v tem slučaju ne razburjal. Toda nemško nac.-soc. listi so začeli silno gonjo proti umetniku in mu hočejo preprečiti vsako gostovanje, bodisi v

Solnogradu, na Dunaju in v Avstriji sploh. Na vseh shodih in sestankih ščuvajo proti njemu ter pravijo, da je umetnikovo početje atentat na žensko čast. (Če bi bilo to res, bi mu tega gotovo ne dovolili zdravniki, resni znanstveniki!) Javno mu svetujejo, naj ne hodi več gostovat v Avstrijo, ker bo zato dobil odgovor, ki bo precej drastičen.

*

Tairov gostuje v Pragi z »Nevihito« (Ostrovski) in operetama »Dan in noč« ter »Giroflé-Girofla« (Lecocq). Fr. L.

*

Rusko gledališče. Nina Gurfinklova (N. Gourfinkel: Théâtre Russe Contemporain, Paris, 1931) je izdala debelo knjigo o postanku, razvoju in bodočnosti ruskega pozorišča. Giblje se čisto v znanstveni opremi: pozna vse zgodovinsko, dušeslovno, slovstveno, odrsko in gospodarsko gradivo zamotanega ruskega gledališča, to pa vse iz prve roke. Pograbila je najgloblji in najplodnejši problem, ki ni osobito teatralen, ampak obče človeški.

*

Sovjetska burka. Valentin Katajev: »Zadnji Ekvipažev«. »Ako ne bomo mi vsi vkup držali in podpirali svojega sloja, kam pa pridemo?« pravi angleška vojvodinja v razvpitem družabnem romanu »Grad Cheuron«. Nič drugače ne ravnaajo ruski pisci s položajem svojega ljudstva. Ščitijo svoj razred ne samo s tem, da zanikajo drugoverce in protivnike, ampak da jih celo prezirajo, smešijo. Tako je 34letni V. Katajev, ki je spisal že dosti bolj umetniškega, zgradil glumo za nerazvajeno delavsko občinstvo. Te dni so jo-uprizorili tudi v Pragi. Glavni junak je meščanski blebetač in prisklednik Ekvipažev. Glede na preprosto poslušalstvo so pisateljeva sredstva jako preprosta. Odtod ključ od stranišča, ki ga Ekvipažev sam shrani, da bo drugače nekam tako strahoval, kakor sovjetska vladavina baje njega zatira in pesti. Odtod poceni šala, da voz cestne železnice vselej obtiči pred njegovim stanovanjem, sprevodnica vsakokrat naglo potisne dejanje naprej itd. Splošni vtisk: burka z globljim pomenom, z ironičnimi momenti se ni vsestransko uveljavila pred premierskim občinstvom, bolje bi se v okviru delavske predstave.

*

Jezikovna propaganda. Uspeh češke igralka Ane Sedláčkové, ki je gostovala v dunajskem Raimund-Theatru, je poročevalcu »Neue Freie Presse« navdihnil tole pripombo: »Često se sliši o trdoti češke govorice, prepolne soglasnikov. Toda kako mehko in melodično zveni na ustnicah te umetnice, kolikokrat podeli celemu snopu konsonantov plavajočo lahkoto in navihano milino! Sedláčkovi je videti, da je zaljubljena v svojo češko materinščino. Tujini hoče pokazati, kako laskavo more

češčina zveneti, če jo govori kaka Sedláčková. Umetnico so angažirali sedaj v omenjenem gledališču.

*

Téverjeva vesela igra. Felix Téver je izmišljeno ime za češko pisateljico: Ana Lauermannová-Mikšchová je priobčila v 40 letih celo vrsto povesti, romanov in iger. Značilna zanjo je vedrina, spravljalivost, lahna ironija. Z ženskim tankočutjem analizira erotične giblaje ter jih opisuje zdržno, s srčnim sočustvovanjem. Te dni so uspešno uprizorili njeno štiri-dejanko »Ozdravovna Na Smíhu«. To je novo, svojevrstno zdravi-lišče, kjer mlad zdravnik skuša bolnike s sistematičnimi smejalnimi vajami lečiti otožnosti kakor drugih telesnih in dušnih bolečin. Gostje se z umerjenim smehom ob godbi vzgajajo k veselim nazorom in se uče pozabljati malenkostne nevšečnosti. Protivje med zdravilno metodo in praktičnimi posledicami je osnova za humoristično plat komedije, ki je v tehničnem pogledu spretno zaključena.

*

Vesela igra iz dežele sanj. A. Birabeau in G. Dolley sta spisala trodejanko »Côte d'Azur«, ki slično večini francoskih proizvodov zadnje dobe skuša, da bi žejo današnjega občinstva po ljubavnih razbrzdanostih in visoko leteče zahteve po novi stvarnosti spravila v sklad po novih psihoanalitskih ali socijološko-etičnih umetniških oblikah. Češka predstava z naslovom »Riviera« je pogosto vzbudila veselost, ali neke strani je premočno poudarjala.

*

Victorien Sardou (1831—1908). Letos so slavili na Francoskem rojstno 100letnico moža, ki je bil eden najplodnejših dram-skih piscev v 19. stoletju. Skraja se ga je držala smola. 5 let je posedal po knjižnicah, za boren zaslužek učil nekega Turka francoščine, se spuščal v okultizem. Napisal je 90 dramskih del, ki so zelo spretno zamotana in so se uprizarjala po vsem okroglem svetu. Mnogo je prispeval k satiričnemu slikanju svoje dobe. Taki dokumenti so: la Famille Benoiton, Nos bons Villageois, Rabagas, itd. Odlične drame po vsebini in tonu so: la Patrie, la Haine, Fédora. Vsak olikanec pozna njegovo komedijo Madame Sans-Gêne.

*

Življenjepis Ibsena Graditelja. To je naslov angleškega dela (A. E. Zucker), ki ga je pravkar pofrancozila Louise Servicen. Norveški dramatik je mnogo storil za ženski položaj. Tega se nežni spol zaveda. Ko se je v Kristijaniji, današnjem Oslu, priredila staremu mojstru na čast narodna veselica, so mladenke zasnovalle tole srečno misel: vsaka je utelesila po eno junakinjo iz njegovih igrokazov. Gospa Inger, Vestal Furia, Margit, Hjor-dis, Svanhild, Margrete, Agnes, Solveig, Lona, Nora, gospa Al-ving, Petra, Hedwige, Rebecca, Ellida, Hedda, Hilda, Rita, Ella

in Gunhild, vse, vse pesnikove hčerke so snovale mimo njega v sprevodu in slednja mu je poklonila cvetko. Ko je po dolgi bolezni preminul, je gdč. Gina Krog položila na grob venec z napisom: »V imenu norveških žen hvala in slava Henriku Ibsenu.« V našem času, ko je ženski pokret že marsikaj dosegel, bi ženstvo vseh držav lahko včasih zašepetalo v srcu: »V imenu vseh žen hvala Ibsenu.«

*

Kolumb na odru. Heinz Liepmann piše dramo »Columbus«, ki se skoraj uprizori v Hamburgu. Kurt Tucholsky in Walter Hasenclever pripravljata komedijo »Christoph Columbus oder die Entdeckung Amerikas« kakor tudi sličen zvočni film. Češki dramatik Jaroslav Hilbert je še l. 1915. dal na oder svojo žalno igro »Kolumbus« v Narodnem divadlu.

*

Schopenhauer na deskah, ki svet pomenijo. Ob zborovanju Schopenhauerjevega društva v Hamburgu od 3. do 6. oktobra so uprizorili v Altonskem mestnem gledališču Wurgmannovo dramatizacijo »Philosoph« iz naslovnikovega življenja.

*

Pozornica za ubožne sloje. V Berlinu je E. Lönner osnoval zvezo ljudskih gledališč, kjer bodo predmestni prebivalci mogli za nizko vstopnino (50 pfenigov do 1 marke, 30 pfenigov za brezposelne) gledati dela pisateljev, kakršni so: G. Hauptmann, Georg Kaiser, Carl Sternheim itd.

*

† **Franz Schalk.** V septembru so pokopali na Dunaju Franz Schalka, ravnatelja tamkajšnje Opere, starega 68 let. Odlični glasbenik je ponovno nastopil na pariških koncertih in v gledališčih, kjer je dosegel popolno priznanje. Navdušen je bil za francosko misel in umetnosti ter imel v Parizu dosti prijateljev. Kot ravnatelj je uprizoril Rabaudovega Maroufa in Ravelovo »l'Enfant et les Sortilèges. Z njim je ugasnil mož okusa in obzirnosti.

*

Pomenek s Shawom. Bernard Shaw je letos dovršil 75 let, a je še vedno mladeniško čvrst in čil. Nedavno je dokončal novo igro: »Prelepo, da bi bilo res«, ki se uprizori, brž, ko pojde »The Barretts of Wimpole Street« v začasni pokoj.

Preden je stari dramatik poleti odrinil v Sovjetijo, ga je prestregel novinar W. Bishop in vprašal, kakšne nasvete bi mogel ljudem dati.

»Nobenih«, se je odrezal dovtipni dramatik, »svet bi se utegnil ravnati po njih, a za posledice jaz ne bi maral odgovarjati!«

»Je li življenje s 75 leti tako zanimivo kakor s 25?«

»Tega pa res ne vem,« je odvrnil, potlej pa:

»Jaz sem umirjen človek, ne štlum se venomer v vrtince sveta, kakor aeroplan.«

»Kaj se je zgodilo v Londonu posebno očividnega, odkar ste se preselili tja iz Dublina pred 25 leti?«

»Konji so nekam izginili, potemtakem tudi ... fige«, se je pri tej priči odsekal. »Sedaj je laglje iti preko ceste. Naglični promet povzroča trenutne zastanke, kakršnih nismo poznali v dobi kónj. Tedaj sem se tihotapil čez ulico konjem pod glavo, vegajoč od voza do voza. Z avtomobili si ne upam tako po domače. Ali kadar je dvanajsterica teh vozil oddrdrala naprej, je pot zame prosta in dostojanstveno morem preko ... Nadalje ženska več tako v oči ne bode kakor v viktorijanski dobi, ženstvo s svojim krilom, nošo, grlom, šumljanjem in šelestenjem ... pa z vso prevejanostjo, ki vam je neprestano klicala spol v spomin, tako da je slučajen pogled na gležnje tolikanj razburjal kolikor požar ali bitka. Sedaj, ko vsaka Evina hči kaže svoje noge, ne mislimo več na to, da jih ženske imajo. V viktorijanskem času nismo mogli pojmiti, da imajo še kaj drugega ... n. pr. možgane.«

»Kaj bi bilo z Irsko, da ste ostali ondi, ne pa prišli na Anglško?«

»Vprašajte rajši, kaj bi bila Anglija čutila, da nisem prišel semkaj ... «

»Če bi vi danes mladenič prišli v London, katerega poklica bi se oprijeli?«

»Sedanji poklic bi m e n e bržkone poprijel. Stvar ni bila istinito nikoli v mojih rokah.«

»Bi poskusili s parlamentom?«

»Dvomim. Nikoli se nisem rinil vanj, ker je moj čas predragocen.«

Shaw ni doslej mnogo ahasveril, vendar obiskal je pred Rusijo že sredozemske kraje in Sveto deželo.

»Palestina je sicer nerodovitna, toda jaz ljubim nerodovitne pokrajine.«

»Kaj ste občutili, ko ste zrlí na Galilejsko morje z obrežnih hribov?«

»Nič«, mi je odvrnil z rahlim očitkom, »moja misel je obtičala na ironiji nečesa, česar noben potovalec nikdar ne omeni.«

»Kaj pa je to?«

»Da gora Pridige ovladuje ne samo Galilejsko morje, temveč tudi ravnino, kjer je Saladin razkropil križarje ter podaril kraj, kjer se je rodilo krščanstvo, Mohamedu, ki se ga je polastil, kakor ovčar obleče svojo bundo.«

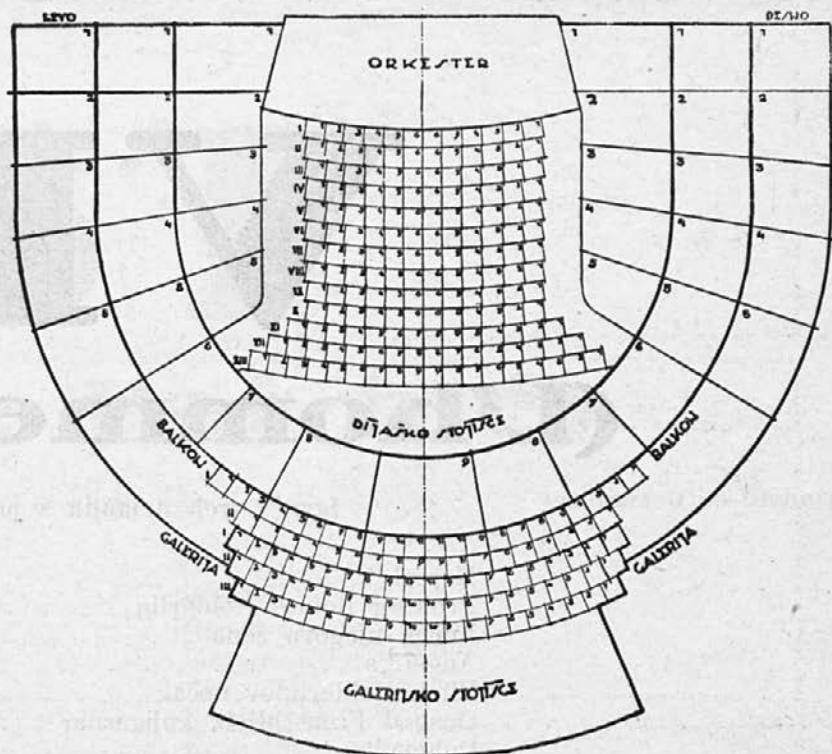
Veliko svarilo je bilo v kratkem pa jedrnatem odgovoru na moje zadnje vprašanje:

»Smo znatno bliže socijalističnemu smotru, za katerega ste se trudili svoje žive dni?«

»Smo, strahotno bliže. In če ne bomo prav razumno ravnali s socijalizmom, bo naš smoter — prepad.«

A. D.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Continental

IVAN LEGAT

MARIBOR
VETRINJSKA 30
TELEFON INT. 24-34

LJUBLJANA
PREŠERNOVA 44
TELEFON INT. 28-36

VEST

(L'homme le j'ai tué)

Igra v treh dejanjih s prologo Maurice Rostand. Prevel: Ost.

Režiser: Ciril Debevec.

Marcel	C. Debevec
Profesor Robert Holderlin	Skrbinšek
Luiza, njegova žena	Marija Vera
Angelika	Boltarjeva
Eitel, Holderlinov nečak	Železnik
Gospod Frauschlieb, knjigarnar	Bratina
Duhovnik	Kralj
Avgusta, služkinja pri Holderlinu	Rakarjeva

Predigra se vrši v francoski cerkvi, ostali pa v hiši pri prof. Holderlinu ob Reinu.

Čoli.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
" II. - III. vrste	" 28
" IV. - VI. "	" 26
" VII. - IX. "	" 24
" X. - XI. "	" 22
" XII. - XIII. "	" 20

Lože v parteru:	Din	100
I. red	"	100
	"	120
II. red	"	70
	"	75
Peti ložni red	"	20
	"	25
	"	15

Načetak ob 8.

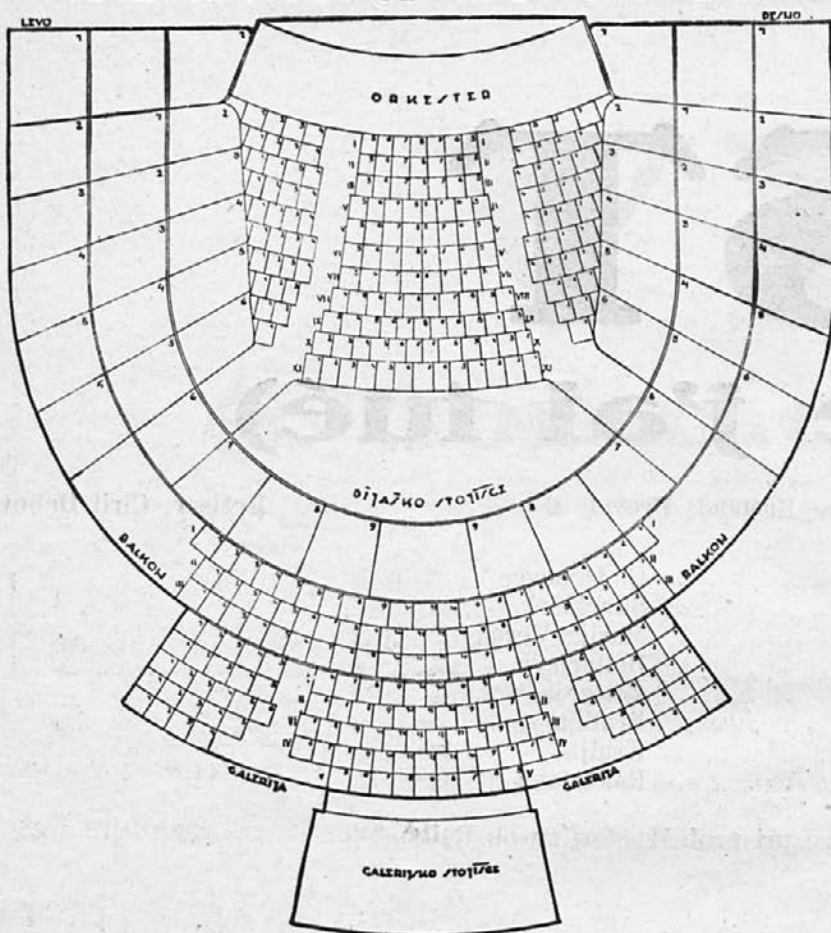
Konec ob 10.

Balkon: Sedeži I. vrste	22
" II. "	18
Galerija: " I. "	14
" II. "	12
" III. "	10
Galerijsko stojišče	2
Dijaško stojišče	5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni in v prostem prodajnem mestu na gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

„RIBA“ Ljubljana Gradišče 7

trgovina z raznovrstnimi sladkovodnimi in
svežimi ter konzerviranimi morskimi ribami

Specijalna zajutrkovalnica vsakovrstnih rib - Vinotoč

Lastnik I. Ogrinc

Telefon 25-84